

GEOGRAFIJOS PAMOKOS SAUGOMOSE TERITORIJOSE

Kaunas, 2019

R. Baškytė

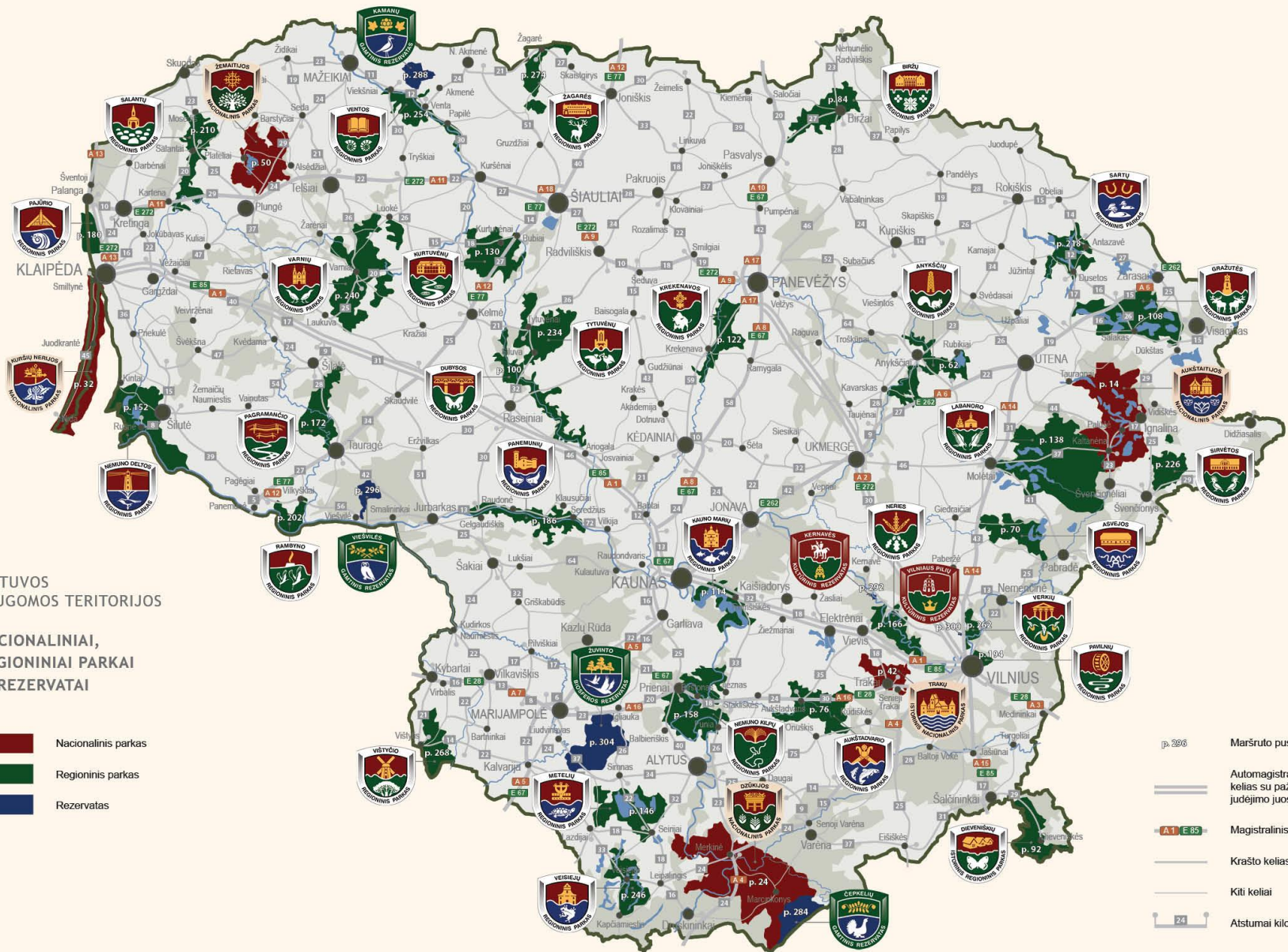
*Kiekvienas, keliaudamas per mūsų nedidelę Lietuvą, pastebi nemažą krašto išvaizdos nevienodumą: **morenines lygumas, plačius upių senklonius, vėjo pustomus smėlynus, lėkštą pajūrį su Nemuno delta ir Kuršių nerija, pagaliau didelę moreninių kalvynų įvairovę. Kalvoti kraštovaizdžiai bene turtingiausi. O ypač jų keteros... Takoskyros!***

Prof. Č. Kudaba

**Vertingiausias kraštovaizdis, gamtos ir kultūros paveldo
vertybės saugomos valstybiniuose parkuose!!!**

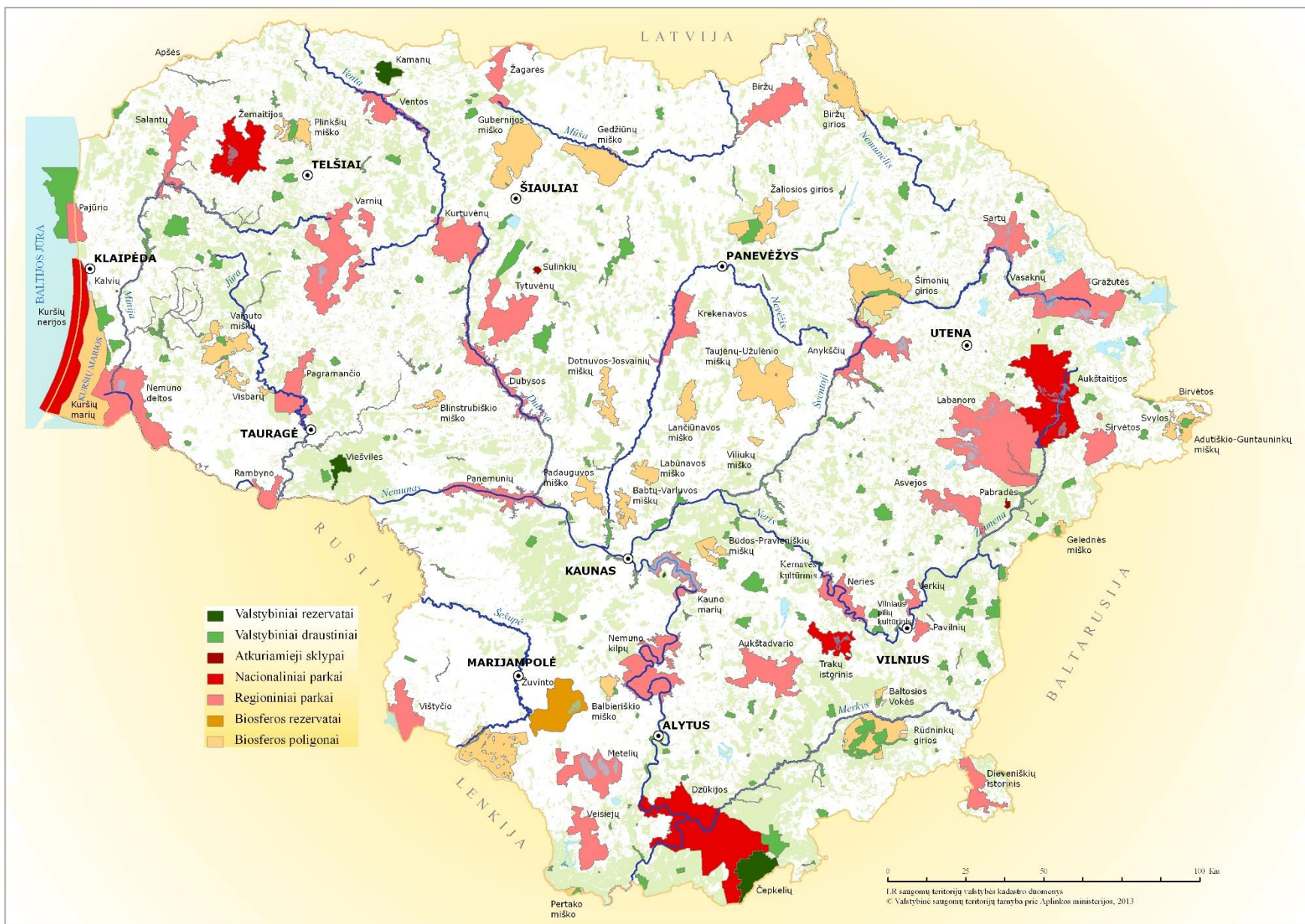
LIUVOS SAUGOMOS TERITORIJOS

NACIONALINIAI, REGIONINIAI PARKAI IR REZERVATAI

- Nacionalinis parkas
- Regioninis parkas
- Rezervatas

- p. 206 Maršruto puslapio numeris
- Automagistralė, kelias su pažymėtomis judėjimo juostomis
- A 11 E 85 Magistralinis kelias
- Krašto kelias
- Kiti keliai
- Atstumai kilometrais

- **Moreniniai kalvynai – ežerynai:** Aukštaitijos, Žemaitijos NP, Aukštadvario, Labanoro, Sirvėtos, Varnių, Vištyčio, Kurtuvėnų RP
- **Platūs upių senkloniai, slėniai:** Salantų, Krekenavos, Dubysos RP, Dzūkijos NP, Nemuno kilpų, Panemunių, Pagramančio, Rambyno, Ventos, Kauno marių RP
- **Ežerynai:** Metelių, Veisiejų, Sartų, Asvejos, Verkių RP
- **Pajūris:** Kuršių nerijos NP, Pajūrio, Nemuno deltos RP
- **Moreninės lygumos:** Žagarės, Biržų RP
- **Pelkynai:** Tytuvėnų RP, gamtiniai rezervatai
- **Kt.:** Pavilnių, Nemuno deltos, Anykščių Dieveniškų I, Gražutės RP

0 25 50 100 km
 I.R. saugomųjų teritorijų valstybės kadastro duomenys
 © Valstybinė saugomųjų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2013

Aukštaitijos nacionalinis parkas

*Turbūt ne visi žino, kad pirmasis Lietuvos nacionalinis parkas yra ypatingame **geografiniame žemėvaizdyje**. Tai tikrai unikalus Lietuvos gamtos kampelis, vienas vertingiausių visoje Lietuvos gamtos įvairovės skalėje.*

Č. K.

Įvairios pamokos ST

- **Geografijos: Lietuvos geografijos, kraštovaizdžio geografijos, biogeografijos**
- **Biologijos**
- **Istorijos**
- **kt. (matematikos, fizikos, chemijos, lietuvių kalbos, kt.)**

Turtingas tavo kraštas, jo gelmės, paviršius – būtent paviršius. Mes mažokai kalbame apie krašto išvaizdos estetinę vertę, galią, paslaptis. ...bendros kraštovaizdžio nuotaikos nepastebime, nesuprantame, kitąkart net ignoruojame... Č. K.

Galimybės ST

- I. Apžvalgos bokštai** – specialios geografijos pamokos
- II. Gamtos mokyklos** – įvairios pamokos
- III. ST lankytojų centrai** su ekspozicijomis
- IV. Pažintiniai, mokomieji takai**

I. Apžvalgos bokštai

BOKŠTAS	KRAŠTOVAIZDIS
Nemuno kilpų RP (Birštonas)	Plataus vingiuoto Nemuno slėnio, didžiųjų Nemuno kilpų
Ventos RP (Jurakalnis)	Siauro slėnio
Krekenavos RP (Krekenava)	Slėnio su senvagėmis
Dzūkijos NP (Merkinė)	Nemuno slėnio, upės salų, mažųjų intakų
Anykščių RP (Medžių lajų takas)	Šventosios slėnio
Labanoro RP (Mindūnai)	Miškingas ežeringas
Žemaitijos NP	Kalvotas
Biržų RP (Kirkilai)	Karstinis
Kamanų Rz	Miškingas pelkėtas

Kraštovaizdis

Žemės paviršiaus gamtinių (paviršinių uolienuų, pažemio oro, paviršinių ir gruntinių vandenuų, dirvožemio, gyvųjų organizmų) ir/ar antropogeninių komponentų (archeologinių liekanų, statinių, inžinerinių įrenginių, žemės naudmenų bei informacinio lauko), susijusių medžiaginiiais, energetiniais ir informaciniais ryšiais, teritorinis junginys.

Pamokos apie kraštovaizdį apžvalgos bokštuose

Kirkilų apžvalgos bokštas

Mindūņu apžvalgos bokštas

II. Naujos galimybės. Gamtos mokyklos

- **Aukštaitijos NP**
- **Dzūkijos NP**
- **Kauno marių RP**
- **Sirvėtos RP**
- **Varnių RP**
- **Žagarės RP**
- **Žuvinto BRz**
- **Kurtuvėnų RP**
- **Kuršių nerijos NP**

Gamtos
mokykla

Kam reikia gamtos mokyklų?

- Nežinome, kas yra kraštovaizdis, gamta
- Nežinome, kas yra laukinė gamta, bijome
- Nepažįstame vertybių
- Nemokame elgtis gamtoje...

Sudominti!
Bendrauti!
Mąstyti!

Gamtos mokyklos koncepcija. **Tikslai**

- **Formuoti teisingą** kraštovaizdžio, laukinės gamtos, gamtos ir kultūros paveldo vertybių, ST ir veiklos jose galimybių **sampratą**
- Sudaryti galimybę **mokytis gamtoje, mokytis iš gamtos**
- Sudaryti galimybes mokytojams, šeimoms

Gamtos mokyklos koncepcija

- Padėti **suprasti ST išskirtinę vertę, suvokti** ekosistemose vykstančius procesus, kraštovaizdžio komponentų tarpusavio sąveiką
- Išmokti **atsakingai elgtis** gamtoje
- Padėti formuoti **palankų požiūrį į ST** ir gamtosaugos svarbą, patriotizmą, kt.

Tikslinės grupės: moksleiviai, šeimos, suaugę

Greta didelių mūsų reljefo ir gamtinio kraštovaizdžio paslapčių vaikštome visi, bet džiaugiamės jomis nedaugelis... požiūrio į gamtą vertė tik dviem kriterijais nusakoma: naudinga arba mažai naudinga ir – gražu arba nelabai gražu, šiaip sau.

TURIME IŠMOKTI!

Kaip ir kiekvienas gamtos tvarinys, gyvas yra ir
kraštovaizdis.

Č. K.

Kartais keista, kad mūsų protėviai, gal ir mažiau suprasdami gamtos reikšmę gyvenimui, ją labiau saugojo, tausoję ir mylėjo.

Č. K.

Tą labai reikšmingą mūsų kraštovaizdžio savybę (estetiką) reikia vertinti, suprasti, nagrinėti ir saugoti. Ypač tai svarbu šiandieną, kai tiek daug pertvarkymų: sausiname pašlapusias vietas, sukeliame paskiras sodybas į krūvas, tiesiname ir platiname kelius, sujungiame mažus sklypelius į masyvus, net ežerus nuleidžiame, naujus sutvenkiame, ups trumpiname... Labai daug darant, ar vietomis neišbaidysime kraštovaizdžio nuotaikos, ar kai kur nepaversime jo spalvinga, bet negyva diarama...

Gamtos mokykla + geografinės kelionės

GM	PAMOKOS
Aukštaitijos NP	Reljefas, ledynų palikimas, erozija,
Dzūkijos NP	Kopos, pelkės ir miškai
Kauno marių RP	Nemuno viršmas mariomis
Sirvėtos RP	Žmogaus santykis su gamta
Varnių RP	Žemaitijos aukštumos
Žagarės RP	Gelmių paslaptys, dolomito pėdsakai
Kurtuvėnų RP	Kraštovaizdžio įdomybės. Vertybės kraštovaizdyje
Žuvinto biosferos Rz	
Kuršių nerijos NP	Kopos gyvenimas, gyvenimas kopose

Pamokos gamtoje + geografinės kelionės

Regioninis parkas	PAMOKOS
Asvejos RP	Povandeninis pasaulis
Neries RP	GPS. Kaip nustatomos koordinatės
Nemuno kilpų RP	Upių tėvas. Nemuno kilpinėjimas
Ventos RP	Žemės gelmių paslaptys, fosilijų medžioklė
Asvejos RP	Ilgiausio Lietuvos ežero slėpiniai
Pagramančio RP	Upės sandara
Nemuno deltos RP	Pamario kraštas
Biržų RP	Prakalbintos žemės gelmės
Rambyno RP	Nemuno pakrančių kraštovaizdis

Nacionalinis lankytojų centras

LC ekspozicijų temos

Kraštovaizdžio įvairovė

Kalvotoji Suvalkija

Ilgiausio ežero slėpiniai

Dolomito slėpiniai

Nemuno virsmas mariomis

Senvagių įvairovė

Almančios rėvos

Dinozaurų pėdsakais

Didžiosios girios glėbyje

Karališkasis vieškelis

Prasmengančios žemės kraštas

Iš gervės skrydžio

Ką pasakytų ežerai?

Septyni keliai iš Varnių

Nemunas ir gyvenimas prie jo

Etnokultūros paveldas

Gyvenimas tarp vandenu

Kurtuvėnų RP LC ekspozicija

Krekenavos RP

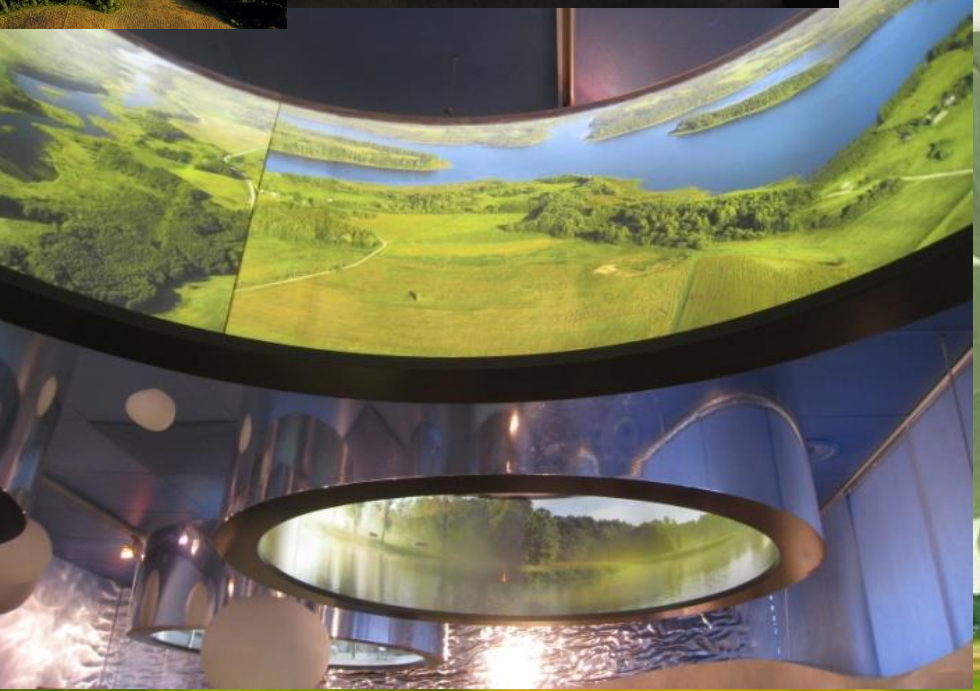
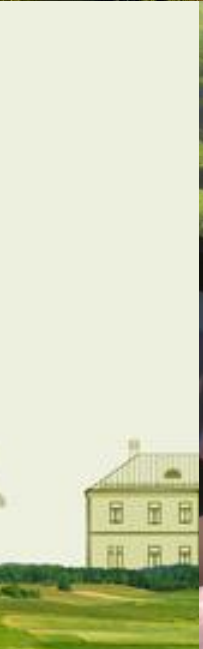
Senvagių įvairovė

Sartu RP

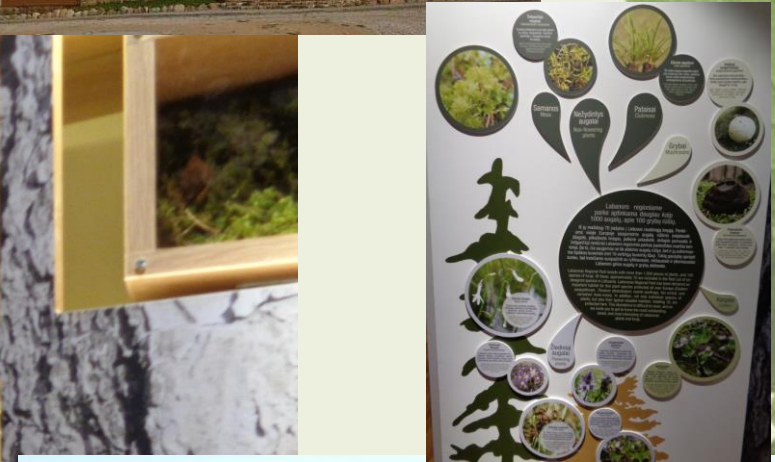
Unikalus Sartu ežeras

Labanoro RP

Didžiosios girios glėbyje

Iš lankytojų centro į gamtą

IV. Pažintiniai, mokomieji takai

- Pažintiniai, mokomieji takai NP, RP
- Mokomieji takai rezervatuose
- Medžių lajų takas

Pabaigai

- *...ar turtinga mūsų gamta? Neturėdami nei aukštikalnių, nei atogrąžų, savo kraštą galime pavadinti pačiu turtingiausiu.*
- *Daugybė kalvų, slėnių – įvairiausio pobūdžio nelygumų bei nuolydumų. Vien kalvų mūsų krašte tiek, kad turbūt kiekvienai šeimai išeitų po atskirą ir gal net ne po vieną.*
- *Turime vandenų: paviršiuje susitvenkusių, upėmis srūvančių, požemiuose suslėgtų, šaltiniais trykstančių.*
- *O dar mes gyvename prie jūros...*

Prof. Č. Kudaba

Pabaigai

... kraštovaizdis ne vien gamta – tai ir žmogaus fizinė bei dvasinė kūryba, pagaliau ir pats žemės žmogus... Yra kraštovaizdžio dalis.

Prof. Č. Kudaba

Jam išsaugoti reikalinga visų mūsų pagalba

Nauja karta neiškris iš dangaus geresnė už mus. Č. K.

Ačiū už dėmesį

